

utóbbi akkor is használhatták, mikor a Dobogókőre felvezető részéről már megfeledezhettek. Másik fontos dolog, hogy az Első és Második Katonai Felmérés térképén nincsenek jelölve a Dobogókőre felvezető szakaszok.

Az állapotfelmérés eredményeként megállapítható, hogy a kb. 4,5 km hosszan azonosítható útszakaszok sokat romlottak a korábbi felmérésekhez képest. Az erdőgazdaság nehéz gépei, a motorosok és quadosok romboló tevékenysége végleg elpusztíthatja a nyomokat, mielőtt felmérhetnénk e régészeti emléket, és dönthetnénk sorsáról.

SZABÓ MÁTÉ – OTTOMÁNYI KATALIN

275. Pilisvörösvár, Kerék-tanya

(MRT 7. k. 21/15 lh.)

(Pest megye) Á

2007. november 20. és december 30. között régészeti feltárást végeztünk, gázvezeték-fektetést megelőzően. A nyomvonal középtengelyétől 2,5–2,5 m távolságban humuszoltunk, összesen 342 m² területet tártunk fel.

A lelőhely a Háziréti-patak forrásvidékénél található, az MRT szerint erre a területre tehető az Árpád-kori Kürt falu. A falut 1274-ben említik Piliscsaba határjárásában, mint Csabától K-re fekvő falut. 1429-ben szintén említik, ezután azonban teljesen feledésbe merül, még földrajzi név sem őrzi emlékét. A kutatott területen az altalaj erősen köves, vörösesbarna, igen magasan, alig 15–20 cm mélységben a vékony humusztakaró alatt jelentkezik.

A feltárást során a patak D-i lejtőjét humuszoltuk le. A patakhoz közel, a humuszolt terület alsó harmadában két félig földbe mélyített késő Árpád-kori házat tártunk fel, a házak ÉNy–DK irányú téglatest alakúak, kb. 40 cm mélyen mélyedtek a köves altalajba. Az egyik ház esetében a tűzhely nyoma a ház ÉK-i sarkában volt, a másikonál a DNy-i, hosszabbik oldalba ásták bele, a ház oldalsó falába. A feltárást során kismértékben DK-i irányban el kellett térnünk a nyomvonal szélső vonalától. Déli irányban egy a kutatóárokra merőleges irányú, kb. 30 cm mély, egyenes árokszakaszt tártunk fel, leletanyag nem került elő belőle, valószínűleg azonban ez is az Árpád-korra datálható. A feltárt terület legészakibb oldalán egy kemencebokrot bontottunk ki, három kemence és a köztük lévő munkagödör egységét. Egy objektumnak (valószínűleg szintén földbe ásott ház) csak egy 30 cm-es darabja lógott a nyomvonal sávjába, ezért azt nem tártuk fel, csak foltját dokumentáltuk. A viszonylag szegényes leletanyag alapján a lelőhelyet a 13–14. századra datálhatjuk, egy grafitos szürke import edénytöredéket is találtunk.

Az azonosított jelenségek alapján véleményem szerint az említett Kürt falu részleteit sikerült lokalizálnunk.

Munkatársak: Koller Melinda, Kisjuhász Viktória és Kondé Zsófia régészhallgatók.

STIBRÁNYI MÁTÉ

276. Polgár, Bosnyákdomb

(Hajdú-Bihar megye) U, R, B, N

A lelőhely Polgár városától D-re, a Király-ér partján található. Feltárástunk célja a 2001-ben terepbejárással és magnetométer méréssel azonosított halom korának és rétegvizszojainak tisztázása volt.

A magnetométer vizsgálatokon erős, égett felületű anomáliaként meghatározott foltokra, illetve a halmot övező árokra nyitottunk egy-egy szelvényt. A körárok É-i és D-i szakaszát egy 10×2 m-es és egy 12×2 m-es felületen vágtuk át. Az árok 240 cm mély, V alakú, betöltése egynemű, leletanyagban gazdag volt.

Másik szondánkat (6×11 m) egy feltételezett leégett ház foltja fölé helyeztük. A ház omladéka 40 cm-es mélységben jelentkezett, elbontása után egy cölöpszervezetű, 5×8 m-es kétosztatú épületet tártunk fel, melynek padlóján ép edények feküdtek. A ház teljes elbontása után újabb épület omladékának foltja bontakozott ki, de feltárást már nem tudtuk megkezdeni. A szelvény DNy-i sarkában egy másik ház foltját és egy kemencét is meg tudtunk figyelni.

Az előkerült hatalmas mennyiségű leletanyag alapján a lelőhely a késő neolitikum időszakára keltezhető, míg a ház a proto tiszapolgári periódusra tehető. Feltártunk még egy bronzkori gödröt és egy népvándorlás kori bolygatott sírt is. A lelőhely a mezőgazdasági művelés miatt erősen pusztul.

Munkatársak: György László régész; Bittner Bettina, Eleki Ferenc, Faragó Norbert, Szilágyi Márton egyetemi hallgatók (ELTE BTK Régészettudományi Intézet).

ANDERS ALEXANDRA – RACZKY PÁL – SEBŐK KATALIN – NAGY EMESE GYÖNGYVÉR

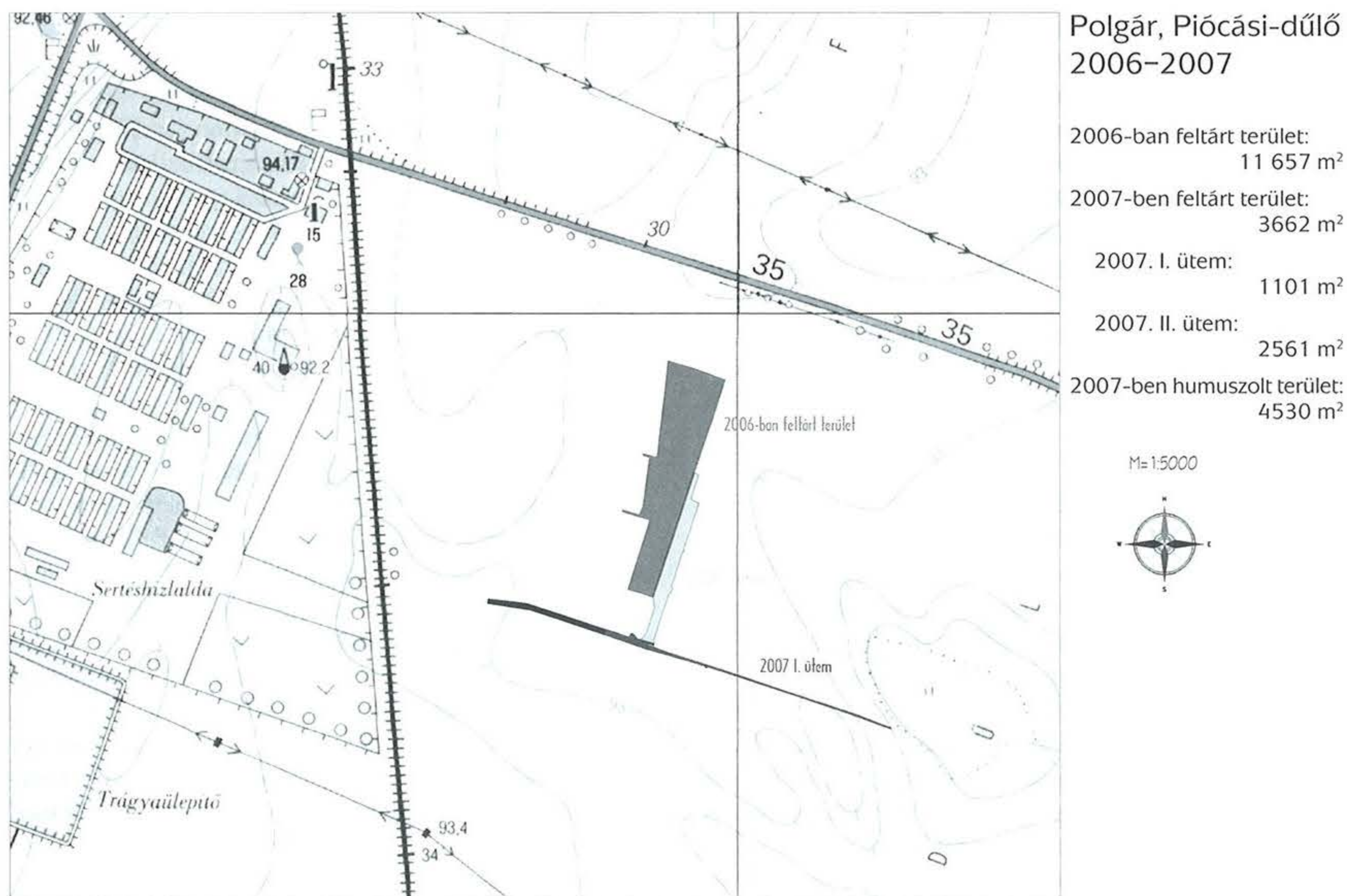
277. Polgár, Piócási-dűlő

(Hajdú-Bihar megye) U, B, V

Polgár város külterületének DK-i határában, egy fejlesztési területen 6 m szélességben bekötőutat, 1,5 m szélességben pedig csapadékvíz-elvezető csatornát kívántak létesíteni. Ennek megelőző feltárást végeztük el 2007. május–június hónapokban a 2006-ban nyitott É–D-i szelvényünkötől D-re. A vizsgált területet Ny felől a Polgári Ipari Park és a vasútvonal, É felől a 35. sz. főútvonal városból kivezető szakasza, ÉK felől az M3 autópálya, KDK felől a 0298/1, 2, 3 hrsz.-ú földút, D felől pedig egy rövid földútszakasz határolja.

A 2006-ban feltárt közel 10 000 m²-es területen két É–D-i irányú újkori árkon (melynek folytatása előkerült a 2007-es ásatás során is) kívül csak a középső neolitikum (AVK) telepnyomait találtuk meg. A lehumuszolt terület D-i részén két nagyméretű szemetesgödörnek csak az É-i részét tudtuk kibontani.

2007. május 14–23. között lehumuszolták a kb. 200 m hosszú 6 m-es bekötőút és a kb. 300–350 m hosszú, 1,5 m széles csapadékvíz-elvezető csatorna nyomvonalát. A 6 m-es szelvényben csak a 2006. évi szelvényünkötől közvetlenül D-re eső területeken ta-

láltunk objektumokat, ami alapján lehatárolhattuk a lelőhelyet Ny-ról. Az 1,5 m-es szelvény teljes hosszában voltak elszórtan objektumfoltok, így a lelőhelynek sem a D-i, sem a K-i szélét nem találtuk meg. Érdekes, hogy a 2007. évi feltáráskor a középső neolit korú objektumok mellett már későbbi, kora bronzkori, a Makó-kultúrához köthető gödröket is találtunk. A 2007-es feltárás első szakaszában összesen 30 objektumot bontottunk ki a 1036 m²-nyi feltárt területen. (Az illusztrációkat lásd a 262–263. oldalon!)

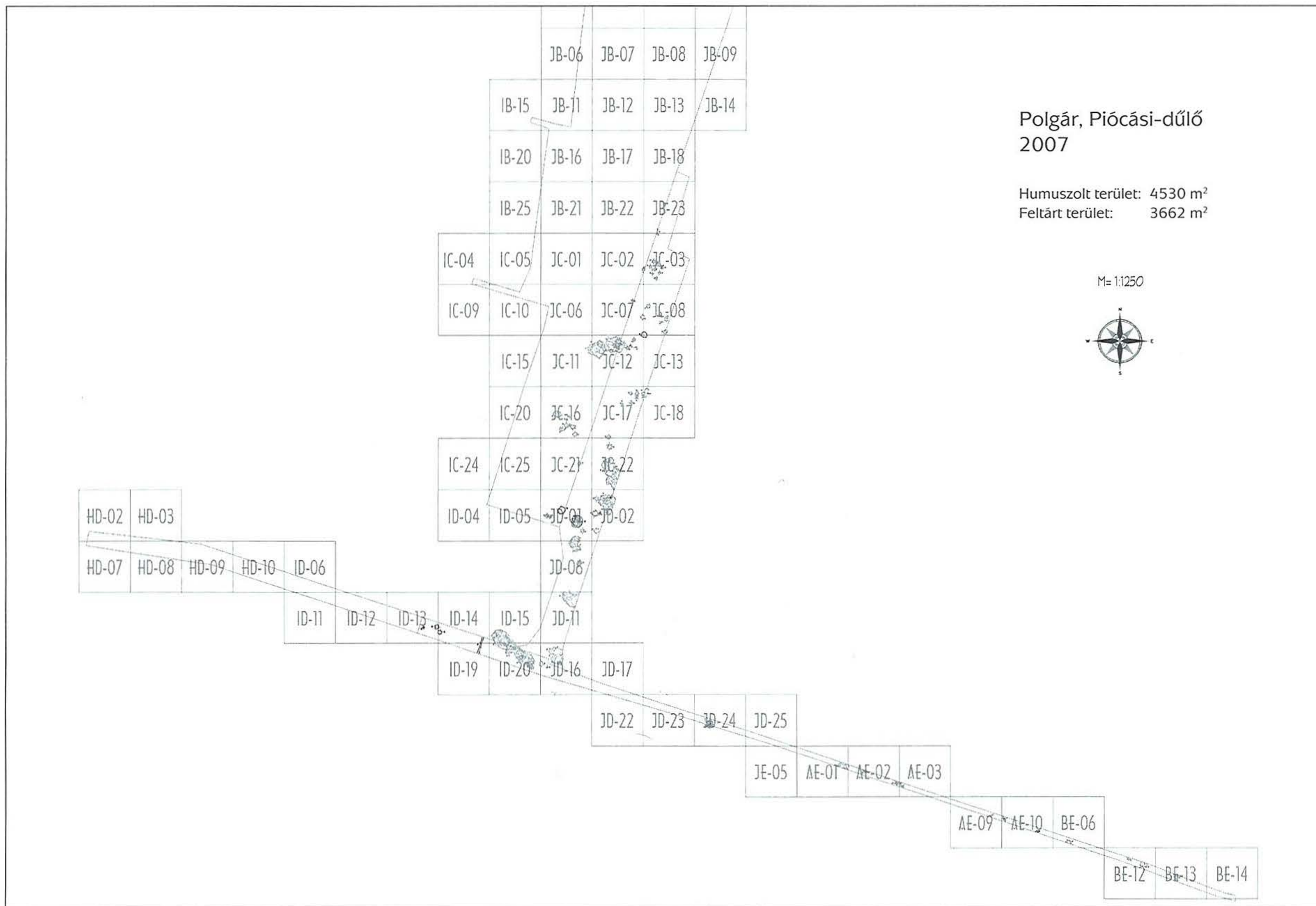
A 2006. évi szelvényünkben – mivel semmiféle építkezési folyamat nem indult meg a területen – folytattuk a két nagy gödör D-i részének a bontását. Ezen a területen 4 cölöplyukat, 1 kutat és 7 gödröt tártunk fel, melyek közül az egyik a bronzkor korai szakaszába sorolható. A 6 m-es szelvényben egy nagyméretű, az AVK legkorábbi szakaszába tartozó, leletanyagban nagyon gazdag gödör D-i részét bontottuk ki. A gödör DK-i szélénél egy kutat is kiástunk. Feltártunk továbbá egy középső neolit, 3 kora bronzkori gödröt (az egyikben egy őstulok koponyája is előkerült) és egy újabb, É–D-i irányú, újkori árokreszt.

A 1,5 m-es szelvényben 4 középső neolit cölöplyukat, 10 gödröt, egy kis átmérőjű kutat és egy gödörbe beleásott áldozati kutat tártunk fel a vaskori gödör mellett. Az egyik neolit gödörben egy ép kutya vázát is kibontottuk. Az áldozati kút az AVK legkorábbi szakaszát képviseli. A sötétszürke betöltésű kutat tölcsérszerűen beleásták egy korábbi, nagyobb méretű egykori szemé-

tesgödörbe. A kútban kb. 1,5 m mélyen egy nagyméretű őstulok szarvait találtuk a koponyatetővel és néhány, az állathoz tartozó csonttöredékekkel együtt. A kútban 1,5–4 m között (a talajvíz megjelenéséig) viszonylag nagyobb mennyiségű leletanyagot bontottunk ki. Megállapítottuk, hogy az állatcsontot áldozati jelleggel helyezték a már betöltődött kút megfelelő szintjére.

2007 augusztusában egy É–D-i irányú út építésével összefüggésben ismét megelőző feltárás keretében dolgoztunk az érintett területen. Augusztus 27. és október 5. között 2723 m²-en – a lelőhely K-i részén – 45 objektumot tártunk fel. A középső neolitikumot képviselő objektumok (42 gödör, 4 cölöplyuk és egy kutya váz) mellett egy kora bronzkori és egy újkori gödröt bontottunk ki. Ezen a területen 4, az AVK legkorábbi szakaszába (korábban Szatmár II csoport) tartozó, nagyméretű, leletanyagban gazdag, ÉNy–DK-i irányban elterülő, hosszúkás gödröt azonosítottunk, melyekben csak obszidián került elő pattintott kőeszközként. Ezenkívül két esetben találtunk ezekben a korai gödrökben egykor ép edényeket.

A 2007. évi feltárások során talált öt, a kora bronzkor I. időszakára keltezhető gödör a Makó-kultúra jellegzetes kerámiatöredékeit tartalmazta. A gödrök két csoportot alkotva helyezkedtek el. A 134, 135, 136. sz. kerek, sekély, kisméretű objektumok alkották az egyik és ettől kb. 65 m-re, ÉK-re, a 129, 178. sz. nagyobb, mély gödrök a másik csoportot. A két gödör csoport funkcionálisan is elkülönül egymástól. A három kisebb gödör leletanyaga, formája arra utal, hogy ezek kisebb tárológödrök

lehettek: mindegyikben viszonylag kevés leletanyagot találtunk, a 136. sz. objektum alján egy arccal lefelé fordított őstulok(?) koponyáját bontottuk ki.

A két nagyobb gödör nem csak jóval nagyobb és mélyebb volt, hanem igen gazdag leletanyagot is tartalmazott: a kerámia-, állatcsont- és paticstörredékeken túl a 129. objektumból belsődíszes talpas tál törredékei, míg a 178. objektumból kagyló, pattintott kőeszköz (ütőkő) és őrlőkőtörredék is előkerült. A 129. objektum formája (kerek, méhkas alakú) és mérete alapján nagyméretű tárológödör is lehetett, de a 178. objektum szabálytalan formája alapján agyaggyerögödörre (ezt a lehetőséget a 129. objektum esetében sem zárhatjuk ki) gondolhatunk elsődlegesen. Mindkét gödröt másodlagosan hulladék-tárolásra használhatták, erre utal a gazdag és változatos leletanyag mellett a metszetekben megfigyelhető réteges betöltődés, ami hosszabb használatot feltételez.

A kora bronzkori településrészlet eddig feltárt részén épületre, vagy házra utaló nyomok nem kerültek elő.

Munkatársak: Hajdú Zsigmond, Füzesi András régészek; Bényei Zsolt, Faur Zoltán technikusok; Szabó Nóra, Tóth Miklós rajzoló; Bittner Bettina egyetemi hallgató (ELTE BTK Régészettudományi Intézet).

DANI JÁNOS – NAGY EMESE GYÖNGYVÉR

278. Pócspetri határa

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B, LT, Sza, Á, Kö
2007. május 16-án lakossági bejelentést kaptunk a község határában talált leletekről, aminek nyomán a helyszínre siettünk.

Nyírjes felső és Szőlő alja: A községtől É-ra, egy nagyjából É-D irányú homokháton és annak közvetlen környékén, elsősorban annak Ny-i lejtőjén mutatták meg az egyik területet. A lelőhely az utca folytatásaként É-ra tartó dűlőúttól 100–150 méterre K-re, az egykori Szilágyi-tanyától kb. 100 m-re DK-re, a Máriakerti-folyástól Ny-ra mintegy 200 m-re található. Központi részének környékén állottak egykor a marhakarámok, déli harmadának K-i szélén akácós liget, ill. fiatal nyárfás található. A helyszínen korábban a földmunkák során egy bronzkori urnát találtak, mely a Báthory István Múzeumba került.

A lelőhely É-i vége valószínűleg egy fiatal akácerdő alá nyúlik. A felszíni telepnyomról bronzkori, késő vaskori, császárkori és Árpád-kori kerámiát gyűjtöttünk. Megjegyzendő, hogy a régi marhakarámoktól K-re, azaz a lelőhely központi részének szélén, egy mélyebb területről nagy mennyiségű gypvasércet szedtünk össze. Ezt a jelenséget tapasztaltuk innen kb. 800 m-re KÉK-re, a Rét-Hát határrészben is. A lelőhely mérhető kiterjedése: 950×200 m.

Palló: A határrészben egy nagyjából ÉNy-DK irányú hosszúkás homokdombon húzódik, melynek konkrét kiterjedését határoztuk be. A bronzkori, késő vaskori (kelta), középkori és újkori cserepekkel, kőanyaggal,

paticstörredékekkel jelentkező felszíni telepnyom a községtől D-re, a Petőfi utcából folytatódó dűlőúttól közvetlenül Ny-ra található, az említett háton, melyet a fenti dűlőútból DNY felé futó másik földút szel ketté. A magas vetés miatt É-i és D-i határai némileg bizonytalanok, de É felé feltehetően a Petőfi utca déli végének házai alá is benyúlik. A lelőhely jelenleg mérhető kiterjedése kb.: 650×150 m.

Munkatársak: Krich Ferenc, Bakos János technikus.

PINTYE GÁBOR

279. Pókaszeptek határa

(Zala megye) R, Ró, Á, Kk

2007. június 21. és augusztus 24. között megelőző régészeti feltárást végeztünk a Zalaegerszeg–Boba vasútvonal korszerűsítésének földmunkái előtt.

Kalló: Pókaszeptek határának K-i szélén, a Zala-folyó völgyétől ÉNy-ra emelkedő, ÉNy-DK-i dombhát déli végén elterülő régészeti lelőhely középső részén dolgoztunk. Az átkutatott 5459 m² felületen 179 objektumot (cölöplyukak, nagyméretű hulladékgödrök, vermek, kemencék és épületalapok) bontottunk ki. Az objektumok a kora rézkori lengyeli kultúra, a középső rézkori Balaton–Lásinja-kultúra, a késő rézkori badeni kultúra, a római kor, az Árpád-kor és a késő középkor változatos leletanyagát (edénytörredékek, orsógombok, agyagkanál-törredékek, pattintott és csiszolt kőeszközök, vas használati tárgyak, állatcsont) tartalmazták. A különböző korszakok településeinek nyomai a feltárt területen egyenletesen helyezkedtek el. Kivételt csupán a római kor és az Árpád-kor jelentett, ezekből az időszakokból ugyanis kevés objektumot találtunk. A mezőgazdasági munkákkal erősen bolygatott területen a legépebben egy késő középkori sütőkemence maradt meg. Az őskori kultúrák leletanyagából kiemelésre érdemes, hogy csiszolt kőeszközök (balták és vésők) viszonylag nagy számban kerültek elő. Két baltatörredéken is megfigyelhető a másodlagos felhasználás nyoma. A késő középkori leletek között pedig szép számban akadtak réz szerelékekkel díszített nyelű vaskések. A lelőhelyen folytatott terepbejárások megfigyeléseivel összhangban, elsősorban a rézkor, valamint a késő középkor emlékei kerültek napvilágra az ásatás során. A feltárt objektumok elhelyezkedése alapján úgy tűnik, hogy a lelőhely – a felszíni jelenségek nyomán megrajzolt kiterjedéshez képest – 60 m-rel keletebbre húzódik. A lelőhely földmunkákkal veszélyeztetett részét teljesen feltártuk.

Pörös-domb K-i fele (Pakod, Halásztanya): Pókaszeptek határának K-i és Pakod határának DNY-i szélén, a Zala-folyó völgyétől ÉNy-ra emelkedő, ÉNy-DK-i dombhát DK-i végén dolgoztunk. Az átkutatott 4353 m² felületen 53 objektumot (cölöplyukak, hulladékgödrök, vermek, kemencék) bontottunk ki. Az objektumok a középső rézkori Balaton–Lásinja-kultúra, a késő rézkori badeni kultúra, a római kor és az Árpád-kor változatos